

Η Φ Α Ρ Ι Σ

Εκδίδεται από τον Σύλλογο Αποφοίτων Σχολείων Φάριδος

ΕΔΡΑ: Ξηροκάμπι Σπάρτης

●
Συντακτική Επιτροπή: Γεώργ. Θ. Καλκάνης, Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Παναγ. Η. Κομνηνός

●
Επιμελητής έκδοσης: Σταύρος Θ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101, Λαμπρινή, Αθήνα

Ταμίας: Ιωάννης Π. Κονίδης, Ξηροκάμπι

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

Εσωτερικού ετήσια Δραχμές 1.000

Εξωτερικού ετήσια Δολάρια Η.Π.Α. 20

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Δ. Γ. Λάσκαρι, Η ζειαφόρος και κριθοφόρα Φάρις.....	3
Ι. Π. Κονίδη, Αποχαιρέτα τον Ευρώτα που ήξερες.....	7
Δ. Π. Δικαϊάκου, Ήρθαν τα χελιδόνια και έφεραν την πολιτισμική άνοιξη.....	8
Σταυρούλας Ορφανάκου, Πώς ανοίγονταν τα πηγάδια.....	10
Θ. Σ. Κατσουλάκου, Στον τραγουδιστή Σταύρο Γ. Ξηροπόδη.	11
Η. Προκοπίδη, Αθλητικά.....	11
Σταυρούλας Ορφανάκου, Σύντομα νέα.....	11
Π. Η. Κομνηνού, Έτσι σαν ένα απλό αντίο.....	13
Σύλλογος Κυριών Ξηροκαμπίου - Δωρεές.....	14
Τα νέα μας - Συνδρομές.....	15

ΒΕΩΦΥΛΛΟ: Το μοναστήρι της Γόλας και ο Ταύγετος.

Η Φ Α Ρ Ι Σ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ΄ - ΤΕΥΧΟΣ 23ο - ΙΟΥΝΙΟΣ 1999

Η ζειαφόρος και κριθοφόρα Φάρις*

Προϊστορικοί χρόνοι

Η Φάρις κατά τους προϊστορικούς χρόνους και στο χρονοχώρο, όπου την εντάξαμε (1600-1120 π.Χ.), παρακολουθεί την ανάπτυξη και εξέλιξη, καθ' όλα, των πόλεων των μυκηναϊκών κέντρων και τον ανάλογο πολιτισμό τους. Κατ' εξοχήν αγροτοκτηνοτροφική πόλη, αναπτύσσει παράλληλα και όλα τα άλλα στοιχεία τα οποία συνθέτουν το λεγόμενο μυκηναϊκό πολιτισμό σε όλα τα επίπεδα. Ότι ήταν η ευφορότερη περιοχή της άνω κοιλάδας του Ευρώτα, είναι πέρα από κάθε αμφισβήτηση. Με πολλές δε πιθανότητες, στα πρώτα χρόνια της παρουσίας της, και η μόνη των αχαιών ηγεμόνων πρωτεύουσα της Λακεδαίμονος. Με την πάροδο του χρόνου μετακινήθηκαν προς τις Αμύκλες και κατά την περίοδο του Τρωικού πολέμου και του Μενελάου στην απέναντι όχθη του Ευρώτα, τη Θεράπνη, όπου και τα ανάκτορα του Μενελάου και της Ελένης και η θερινή κατοικία τους. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Όμηρος («Ιλιάδος Β. στ. 581») στον κατάλογο των πλοίων την αναφέρει πρώτη στον όμιλο των εννέα πόλεων της Λακωνικής, οι οποίες έδωσαν πλοία και ναύτες στην εκστρατεία των Ελλήνων κατά της Τροίας και δεν το έκανε χάριν του μέτρου για να τηρήσει τους κανόνες του δακτυλικού εξαμέτρου (- υ υ) Φ ἄ ρ ι ν τ ε, αλλά γιατί πίστευε ότι, πράγματι, ήταν πρώτη.

* Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος.

«Οἱ δ' εἶχον κοίλην Λακεδαίμονα κητώεσσα, Φᾶριν τε Σπάρτην τε πολυ-
τρήρωνά τε Μέσσην, Βρυσείας τ' ἐνέμοντο καὶ Αὐγείας ἐρατεινάς, οἳ τ' ἄρ'
'Αμύκλας εἶχον Ἐλος τ' ἔφαλον πτολίεθρον, οἳ τε Λάαν εἶχον ἠδ' Οἴτυλον
ἀμφενέμοντο, τῶν οἱ ἀδελφεὸς ἦρχε, βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος, ἐξήκοντα νεῶν
ἀπάτερθε δὲ θωρήσσοντο.»

Αυτοὶ πάλι που εἶχαν τὴν βαθυλὴν Λακεδαίμονα με τὶς πολλὰς χαράδρες, καὶ τὴν Φάρη καὶ τὴν Σπάρτη καὶ τὴν Μέσση με τὰ πολλὰ περιστέρια, καὶ αυτοὶ που κατοικοῦσαν στὶς Βρυσείες καὶ στὶς ὁμορφες Αὐγείες, καὶ αυτοὶ που εἶχαν τὶς Ἀμύκλες καὶ τὸ Ἐλος, τὴν παραθαλάσσια πολιτεία, καὶ αυτοὶ που εἶχαν τὸ Λάα καὶ ζούσαν στὴν Οἴτυλο, σ' αὐτῶν τὰ ἐξήντα καράβια ἀρχηγὸς ἦταν ὁ ἀδελφὸς του (Αγαμέμνονα), ὁ βροντόφωνος Μενέλαος· αυτοὶ οπλίζονταν χωριστά.

Τὴν θέτει, λοιπόν, ὁ Ὅμηρος πρῶτῃ τὴν Φάριδα καὶ ἀπὸ τὴν Σπάρτη καὶ ἀπὸ τὶς Ἀμύκλες, καὶ παρότι δὲν ἦταν παραθαλάσσια πόλη, λόγω τοῦ γόνιμου ἐδάφους τῆς καὶ τῆς οικονομικῆς τῆς ευρωστίας, ἡ κυριαρχία τῆς ἐφθανε μέχρι τὴν θάλασσα, ὥστε νὰ ἔχει δημιουργήσει καὶ ἀναπτύξει ἐμπορικὸ καὶ πολεμικὸ ναυτικὸ. Εἶχαν οἱ Φαρίτες ἀναπτύξει ἐντονὴ βιοτεχνικὴ δραστηριότητα καὶ ἦσαν ἀυτάρκεις στὶς ἀνάγκες τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Στὸν τομέα τῆς τέχνης δὲν υστεροῦσαν· μάλιστα, ἀν λάβουμε ὑπόψιν μας τὰ ἀπαράμιλλης τέχνης κύπελλα τοῦ Βαφειοῦ καὶ υιοθετήσουμε καὶ τὴν ἀπόψη τοῦ Τσουντά για τὸ Βαφειὸ καὶ τὴν Φάριδα που προαναφέραμε, τότε μας δίνεται ἡ δυνατότητα νὰ υποστηρίξουμε ὅτι ἡ Φάριδα στὸν τομέα τῆς τέχνης διέπρεψε. Ἀλλά, καὶ στὴν περίπτωση που τὸ Βαφειὸ δὲν ἀνήκε στὴν Φάριδα, τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶχαν πηγᾶσει ἀπὸ τὴν ἴδια τεχνολογία ὅλων τῶν πόλεων τοῦ ἀχαιϊκοῦ κόσμου. Δὲν θὰ ἦταν ἀφύσικο ἡ Φάριδα νὰ εἶναι ἐξω ἀπὸ ὅλα αὐτά; Σὲ σφραγιδολίθο ἀπὸ σαρδῶνυχα (λίθος ἡμιπολύτιμος ὁ λεγόμενος σάρδιον, χρώματος καστανέρυθρου, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιοῦνταν για τὴν κατασκευὴ σφραγιδο-λίθων καὶ δακτυλιολίθων με παραστάσεις καθημερινῆς ζωῆς), που βρέθηκε στὸ θολωτὸ τάφο τοῦ Βαφειοῦ, ὑπάρχει παράσταση ἄρματος με δύο ἄλογα, ἡνίοχο καὶ ἀγωνιστὴ (ΙΕ' αἰ. π.Χ.). Στὸ ἓνα ἀπὸ τὰ χρυσὰ κύπελλα τοῦ Βαφειοῦ, οἱ παραστάσεις που ἔχουν φιλοτεχνηθεῖ μας διαφωτίζουν για τὴν καθημερινὴ ζωὴ τῶν Φαριτῶν καὶ Ἀμυκλαίων. Σ' αὐτὸ τὸ χρυσὸ κύπελλο βλέπουμε μίαν θαυμάσια εἰδυλλιακὴ σύνθεση, τὴν σύλληψη ἀγρίων ταύρων. Ὁ κυνηγὸς παγιδεύει τὸν ταύρο με τὸ δόλωμα τοῦ θηλυκοῦ· καὶ, ἐνῶ τὸ ἀρσενικὸ ἐρωτοτροπεῖ, ὁ κυνηγὸς, περνώντας στὸ πίσω τοῦ πόδι μίαν σχοίνινη θηλειά, τὸ συλλαμβάνει. Ἀλλά καὶ στὸν τομέα τῶν στρατιωτικῶν δὲν υστεροῦσαν. Ὅπως εἶδαμε, εἶχαν ἀναπτύξει ἐμπορικὸ ἀλλὰ καὶ πολεμικὸ ναυτικὸ. Τοῦτο προϋποθέτει ἀρτίο στρατιωτικὸ ὄπλισμό καὶ ἐπομένως ἀνάπτυξη τῆς οπλοουργίας ἀλλὰ καὶ ἀνάπτυξη τῆς μεταλλοτεχνίας τῆς οπλοουργίας. Ἄλλωστε, ἡ ὁργάνωση τῶν πόλεων ἦταν θεμελιωμένη στὴν στρατιωτικὴ καὶ μαχητικὴ επικράτηση. Φημισμένα ξίφη με λαβὴ ἀπὸ χρυσὰ ελάσματα, διακοσμημένη με ωραίες παραστάσεις,

σπάθες πολεμικές, παραξιφίδια ή απλά εγχειρίδια με τα οποία έπλητταν τον αντίπαλο σε αγώνα σώμα νε σώμα, με σκηνές που απεικόνιζαν αγωνιστικά θέματα όλο κίνηση και χάρη. Απ' όλα αυτά και πολλά άλλα, προκύπτει ότι η ζωή των κατοίκων της Φάριδος ήταν πλήρως οργανωμένη λόγω της αυτάρκειας που διέθετε, η οποία προέκυπτε από τη γόνιμη και εύφορη γη της. Μ' αυτό τον τρόπο έζησαν οι Φαρίτες έξι αιώνες περίπου, μέχρι τη δωρική εισβολή (1125-1120 π.Χ.) αλλά και τρεις ακόμη αιώνες ύστερα, όπως θά δείξουμε στη συνέχεια.

Ιστορικοί χρόνοι

Με την εισβολή των Δωριέων κατακτητών και την εγκατάστασή τους στο βορειότερο τμήμα της λεκάνης του Ευρώτα, όπου έκτισαν τη δωρική Σπάρτη, οι Φαρίτες ζουν στο πλαίσιο της κοινωνικής δομής και πολιτικής οργάνωσης αχαϊκού-μυκηναϊκού τύπου για τρεις ακόμη αιώνες.

Οι Σπαρτιάτες Δωριείς δεν τους έθιξαν, παρά το εύφορο έδαφος της Φάριδος, όχι, βέβαια, γιατί δεν θα εποφθαλμιούσαν γόνιμες πεδινές εκτάσεις, αλλά γιατί απέβλεπαν πρώτα στη δημιουργία ζώνης ασφαλείας από τα βόρεια για να αντιμετωπίσουν τυχόν επιθέσεις των γειτόνων τους Αρκάδων και Αργείων, αλλά και να αποκτήσουν συμμάχους. Επετέθησαν, λοιπόν, και υπέταξαν τις βορείως ευρισκόμενες κοντινές πόλεις των Αχαιών Σελλασία και Πελλάνα και στη συνέχεια κατέλαβαν την Αιγύτιδα, στις βόρειες πλαγιές του Ταυγέτου, μετά την Πελλάνα, εξασφαλίζοντας έτσι τα νότια τους. Η κατάκτηση της Σελλασίας και Πελλάνας συντελέστηκε κατά την τρίτη δεκαετία περίπου του δέκατου αιώνα π.Χ. από το βασιλιά της Σπάρτης Λαβώτα εκ του οίκου των Αγιαδών.

Η Αιγύτιδα κατακτήθηκε από το βασιλιά της Σπάρτης Αρχέλαο, δισέγγονο του Λαβώτα εκ του οίκου των Αγιαδών και από το συμβασιλιά του Χαρίλαο ή Χάριλλο εκ του οίκου των Ευρυπωντιδών, κατά τα μέσα του ένατου αιώνα π.Χ. Τη γη των περιοχών αυτών οι Σπαρτιάτες δεν την αφήρεσαν από τους κατοίκους· τους έκαναν «περιοίκους» και τους υποχρέωσαν μόνον να τους ακολουθούν στις εκστρατείες τους. Το επόμενο βήμα των Σπαρτιατών ήταν η κατάληψη των νοτίων περιοχών, οι οποίες ήταν εκτεταμένες και εύφορες, και η υποταγή των κατοίκων τους. Οι αγώνες των Σπαρτιατών προς τους νότιους γείτονές τους Αμυκλαίους, Φαρίτες και Γερονθράτες, υπήρξαν σκληροί και μακροχρόνιοι και μόλις στις δύο πρώτες δεκαετίες του Η' αιώνα π.Χ. συντελέστηκαν επί της βασιλείας του Τηλέκλου, γιού του Αρχελάου. Ο κυριότερος συντελεστής της νίκης των Σπαρτιατών επί των νοτίων γειτόνων τους ήταν ο οργανωτής του σπαρτιατικού στρατού, ο Αιγείδης Τιμόμαχος, ο οποίος το πρώτον εφάρμοσε νέες μεθόδους στρατιωτικής οργάνωσης. Οι Αιγείδες ήσαν σημαντικότερη φυλή της Σπάρτης η οποία είχε θηβαϊκή καταγωγή. Στην κάθοδο των Δωριέων είχαν βοηθήσει τους Ηρακλείδες να εγκατασταθούν στην Πελοπόννησο με αρ-

